

INFORMATION OM ASSISTANSEN

Bästa kund!

Hoppas att allt är bra med dig! Från oss jurister kommer här en sammanställning av de viktigaste förändringarna som har skett och kommer att ske i branschen. Turerna har varit många och omfattar bland annat regeringens utredningar om personlig assistans, domar, Försäkringskassans rättsliga ställningstagande och lagrådsremissen om tillfälligt stopp av tvåårsomprövningar. Även om detta är en sammanfattning så är det en del att informera om. Först informerar vi om domarna från *Högsta förvaltningsdomstolen*, därefter *Försäkringskassans rättsliga ställningstaganden* och till sist *Pågående utredningar samt regeringsuppdrag*.

Vi har försökt att göra det så tydligt som möjligt och hoppas att det ska vara värdefullt för dig. I sammanhanget vill vi säga att vi finns här för dig och har du några funderingar så är det bara att höra av sig.

Ta hand om er!

Bästa hälsningar,
Gabriel Keryakos
Chefsjurist

DOMAR FRÅN HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLEN

Det som i stor utsträckning har påverkat rätten till assistans är domar från Högsta förvaltningsdomstolen (förkortas: "HFD") och hur Försäkringskassan har tolkat domarna. Nedan lämnas en kort sammanfattning om innehållet i domarna och om vad de har resulterat i.

RÅ 2009 ref 57 – om det grundläggande behovet "måltider"

Domen handlade om hur "måltider" (ett av fem grundläggande behov) ska bedömas. Följden av domen blev att hjälpbehov som tidigare kunde bedömas vara grundläggande behov inte längre är det. HFD menade att ett grundläggande behov ska vara av mycket privat och integritetskänslig karaktär där den enskilde har ett särskilt intresse av vem som ger denne hjälpen. HFD menade att det vid måltider enbart är handgriplig hjälp med att föra mat till munnen som anses vara ett grundläggande behov. Följden blev att hjälp kring måltider inte är ett grundläggande behov om den enskilde kan föra maten till munnen oavsett om den enskilde behöver hjälp med allt annat kring måltiden.

HFD 2012 ref 41 – om egenvård

Domen handlade om att egenvård (en hälso- och sjukvårdsåtgärd som sjukvårdspersonal har bedömt att den enskilde kan utföra själv eller med hjälp av någon annan) inte längre räknas som grundläggande behov. Egenvård kan däremot räknas som övriga behov. Exempel som kan nämnas är hjälp att tömma kateter eller stomi och rengöring av sår.

HFD 2015 ref. 46 – om det grundläggande behovet ”annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper”

Domen handlar om det femte grundläggande behovet ”annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade” (som är en förutsättning för att få personlig assistans för aktiv tillsyn). HFD kom fram till att endast den som har en psykisk funktionsnedsättning kan åberopa det femte behovet som grundläggande behov. Detta betyder att personer som har tracheostomi, epilepsi och andra tillsynskrävande funktionsnedsättningar inte kan få aktiv tillsyn som grundläggande behov om personen inte har en psykisk funktionsnedsättning. Den enskilde har således rätt till assistans för ingående kunskaper enbart om det föreligger en psykisk funktionsnedsättning.

HFD 2017 ref 27 – om rätt till assistans till och från fritidsaktiviteter

Domen handlar om rätt till assistans till och från fritidsaktiviteter. HFD menade att den enskilde inte har rätt till personlig assistans vid transport till och från fritidsaktiviteter om det inte finns ett ”kvalificerat hjälpbehov”. Försäkringskassan går ett steg längre och tolkar domen på så sätt att väntetid och beredskap samt tid mellan aktiviteter inte heller ger rätt till personlig assistans eftersom att dessa behov inte är att betrakta som ett ”kvalificerat hjälpbehov”. När Försäkringskassans tolkning blev känd för allmänheten uttryckte en av rådmännen som var med och dömde i domen att HFD inte haft för avsikt att nämnda dom ska tolkas på det vis som Försäkringskassan gjort.

FÖRSÄKRINGSKASSANS RÄTTSLIGA STÄLLNINGSTAGANDEN

Nedan följer en sammanställning av de rättsliga ställningstagandena som Försäkringskassan gjort och som kommit att påverka bedömningarna av rätten till assistansersättning.

Ställningstagande om ”annan hjälp som kräver ingående kunskaper om den funktionshindrade” 2015:07

Det rättsliga ställningstagandet gjordes efter domen HFD 2015 ref. 46. som slog fast att bara personer med psykisk funktionsnedsättning kan få assistanstid för det femte grundläggande behovet ”annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade”. För att behov av ingående kunskaper ska kunna ses som grundläggande behov måste hjälpbehovet kunna kopplas till något av de andra grundläggande behoven - *personlig hygien, måltider, av/påklädning* och *kommunikation*. Vi jurister skrev en debattartikel och fick den publicerad i Dagens samhälle och i artikeln varnade vi för att domen kommer att medföra negativa konsekvenser för många personer som är beroende av livsnödvändig aktiv tillsyn. Artikeln heter ”Assistansbesparingarna får motsatt effekt ” och finns att läsa på Dagens samhälls hemsida (<https://www.dagensamhalle.se/debatt/assistansbesparingarna-far-motsatt-effekt-20308>).

Informationsmeddelande om hälso- och sjukvård eller egenvård? IM 2016:063

Det rättsliga ställningstagande gjordes efter domen HFD 2012 ref 41. som handlade om att egenvård inte är ett grundläggande behov. Försäkringskassan har i en ny utredning undersökt hälso- och sjukvårdsinsatser samt egenvård. Enligt Försäkringskassans utredning är egenvård inte längre ett grundläggande behov, vilket främst blir aktuellt avseende sondmatning, kateter, stomi eller avseende handhavande av tracheostomi (för de personer som fortfarande är beviljade assistansersättning utifrån att det krävs ingående kunskaper om detta).

Ställningstagande om "hjälp med det grundläggande behovet av personlig hygien" 2017:02

Den 25 augusti 2017 kom Försäkringskassan ut med ett nytt rättsligt ställningstagande där nya riktlinjer för hur det grundläggande hjälpbehovet "personlig hygien" ska bedömas. Ställningstagandet framhåller två utgångspunkter vid bedömningen:

- att hjälpbehovet ska syfta till att man ska hålla sig ren, och
- anledningen till att hjälpbehovet uppkommer.

Enligt ställningstagandet räcker det inte längre med att hjälpbehovet är fysiskt nära och av integritetskänsligt slag, det måste även ha ett rengörande syfte. Detta innebär att det som tidigare uttryckligen bedömts som grundläggande behov, exempelvis hjälp med sminkning, nu per automatik anses vara ett övrigt behov, då sminkning inte handlar om att hålla sig ren.

Ställningstagande hjälp med andra personliga behov 2017:05 (väntetid och beredskap)

Försäkringskassan har i en skrivelse uppmärksammat regeringen på att domen från Högsta förvaltningsdomstolen juni 2017, HFD 2017 ref 27, kommer att följas strikt och att det kommer ha en stor inverkan på de övriga behoven. Vi jurister skrev en debattartikel och fick den publicerad i Dagens samhälle och i artikeln varnade vi för att domen kommer att medföra negativa konsekvenser för många assistansberättigade. Artikeln heter "Rättigheter måste väga tyngre än kommunens besparingar" och finns att läsa på Dagens samhälls hemsida (<https://www.dagensamhalle.se/debatt/rattigheter-maste-vaaga-tyngre-kommunens-besparingar-18227>). Rättsliga ställningstagandet innebär att assistans inte längre kommer att beviljas för väntetid och beredskap samt tid till och från olika fritidsaktiviteter och tid mellan aktiviteter. Detta ställningstagande upphör nu att gälla med anledning av den lagändring som kommer att träda i kraft den 1 april 2018 där regeringen utlyst att den enskilde ska kunna få assistans för väntetid och beredskap samt till och från aktiviteter. Mer om lagändringen kan du läsa nedan.

LAGRÅDSREMISS OM LAGÄNDRINGAR 1 APRIL 2018

Regeringen föreslår att:

- Tvåårsomprövningar tillfälligt avskaffas (fram till dess att regeringen föreslår att tvåårsomprövningarna ska återinföras) samt att assistansersättning enligt SFB ska kunna ges för väntetid, beredskap och tid mellan aktiviteter.
- LSS ändras så att personlig assistans kan beviljas för väntetid och beredskap under dygnsvila och mellan hjälpinsatser vid aktiviteter utanför hemmet.
- Resa till och från en aktivitet utanför hemmet ska räknas som en del av aktiviteten.
- Försäkringskassan bara ska kunna ompröva beviljad assistansersättning om behoven minskat pga. väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den enskilde. I dessa fall ska enbart de ändrade förhållandena omprövas, inte hela beslutet.

PÅGÅENDE UTREDNINGAR & REGERINGSUPPDRAG

Nedan följer de utredningar och regeringsuppdrag som pågår just nu och som berör personlig assistans.

Uppföljning och analys av ändringar i assistansersättningen (regeringsuppdrag till ISF)

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) ska följa upp och analysera lagändringarna som infördes i LSS 1 juli 2013. Texttillståndsplikt för anordnare och skyldighet för anordnare att anmäla förändringar i assistansanvändarnas liv som påverkar ersättningen. Utredningen förväntas bli klar i mitten av 2018.

Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen (statlig utredning)

Statlig utredning där Gunilla Malmberg har fått i uppdrag att göra en total översyn av LSS och assistansersättning. Kostnaderna, bedömningarna, privata anordnare, personkretsarna, huvudmannaskapet m.m. ska analyseras. Tonvikt ligger på besparingar och ekonomiskt hållbar utveckling. Utredningen förväntas bli klar 1 oktober 2018.

Delegationen mot överutnyttjande av och felaktiga utbetalningar (Fi 2016:07)

Sven Erik Österberg har i uppdrag att motverka överutnyttjande av och felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Man ska göra omfattningsstudier av fusk och kriminalitet, redovisa orsaker och ge förslag till förändringar. Utredningen förväntas bli klar 1 december 2019.

INFORMATION OM OSS JURISTER

Vi är idag fyra jurister med en gedigen kompetens om personlig assistans. Vi har tidigare erfarenheter från Försäkringskassan, Överförmyndarnämnden, Migrationsverket och självklart en lång erfarenhet av assistansbranschen. Vi har språkkompetens i arabiska, assyriska och spanska. Vi har erfarenhet av hur myndigheter jobbar och spetskompetens inom LSS som sträcker sig tillbaka till 2009.

Vi finns här för dig och bistår med juridisk rådgivning, hjälper till att tolka olika regler, driva processer mot Försäkringskassan och kommunen, bistå vid omprövningar och ansökningar samt överklaga beslut till domstol. Kontaktuppgifter till oss alla hittar du på vår hemsida www.nordstromassistans.se eller ring bara växeln; 08-783 79 88 och fråga efter oss!

Ta hand om er!

Bästa hälsningar, Gabriel Keryakos

Chefsjurist

gabriel@nordstromassistans.se

08-599 009 41